

Machabæor. 14, etc., S. Apollonia sponte in ignem insiliens, S. Pelagia, S. Sophronia et aliæ SS. femine ne pudicitiam amitterent se ipsas occidentes, vel in flumen, vel flammam præcipitantes, et sic de aliis similibus, ut late docet S. Augustinus lib. 1 *de Civit. Dei*, cap. 21, 26 et 40, et concordat textus cit. cap. *Si non licet* 9, caus. 23, q. 5. (51. Dicitur etiam notanter directe, quia indirecte licet aliquando se occidere, hoc est aliquid facere, vel omittere, ex quo præter intentionem mors certo sequatur, et ratio est; quia præceptum conservandi vitam, utpote affirmativum non semper obligat, sed potest omitti propter bonum finem, necessitatem, vel magnam utilitatem. S. Thomas 2, 2, q. 64; Scotus in 4, dist. 14, q. 3, § *De secundo*, et communis aliorum, teste Reiffenstuel. Theolog. moral. tract. 9, de præcep. Decalog. dist. 2, q. 2, num. 11.

(52. Hinc resolves primo, posse, imo teneri militem tempore obsidionis muros conscendere, stationem suam non deserere, quamvis moraliter certus sit se occidendum ab hostibus. (53. Resolves secundo, posse, imo debere episcopum aut parochum, tempore pestis per se, vel per alium sacramenta peste infectis administrare, quamvis sit moraliter certus sese etiam ad mortem inficiendum. (54. Resolves tertio, posse uxorem ad consolationem mariti peste infecti assistere ejus lecto, religiosos, et alios posse hujusmodi peste infectis deservire, ex charitate, et amicitia, quamvis certo moraliter timeatur similis mortalis infectio. (55. Resolves quarto, posse aliquem ad fugiendum incendium ex alto se præcipitem dare, cum certo periculo mortis. (56. Resolves quinto, posse aliquem ad evertendam turrin hostilem, aut ad perdendos hostes, pulverem incendere, ne hostis ea potiatur cum gravi reipublicæ damno. (57. Resolves sexto, posse aliquem licite se objicere telo vel ictui ad servandam vitam regis vel principis, vel in naufragio tabulam cedere amico naufraganti, vel morti se offerre pro injuste damnato ad ipsam. (58. Resolves septimo, licere mortem potius tolerare ex actu virtutis heroicæ, quam injustum vitæ aut honoris invasorem occidere. (59. Resolves octavo, posse reum licite non fugere, quamvis adsit commoditas: imo etiam sponte se sistere judici plectendum; velle enim tolerare pœnam peccati proportionatam est actus virtutis. (60. Resolves nono, licere carnem vigiliis, abstinentiis, mortificationibus, flagellationibus moderatis affligere, quamvis inde vita sit abbrevianda (57). (61. Resolves de-

(57. Quamvis enim vir christianus (verba sunt Nat. ab Alexand. theol. Dogmat. moral. l. 4. de Decal. cap. 7, art. 4, reg. 7) corpus suum castigare debeat, et in servitutem redigere, ne caro petulans adversus spiritum ita concepscat, ut ipsum pertrahat ad serviendum legi peccati; quamvis debeat mortificationem Jesu in corpore suo circumferre, quamvis blandiri sibi ipsi non debeat nimisque timere, ne Jejunium, quod animabus, corporibusque curandis salubriter institutum est, et medicinalis parcimonia (ut Ecclesiæ verbis utar), sæ peccat valetudini; pru-

cimo, licere alicui abstinere a matrimonio, quamvis in celibatu mori debeat ob indispositionem. Hinc commendatur ab Ecclesia S. Casimirus, qui maluit mori virgo, quam maritatus vivere. Sic resolvunt, et exemplificant Lessius lib. 11, *de Justit. et jur.*, cap. 9; Fagundez tom. 1, lib. v, cap. 11; Lugo disp. 10, sect. 1; Layman lib. 11, tract. 3, c. 1; Busemb. lib. 11, part. 1, tract. 4, cap. 1, dub. 1; Henno tom. 1, Tract. in Decalog., dist. 5, quæst. 3, artic. 2, conclus. 1 et 2, et alii passim.

(62. Se ipsos occidentes an et quando pri-vandi sint ecclesiastica sepultura? Vid. verb. *Sepultura*.

(63. Clericus homicida incorrigibilis debet deponi et tradi curiæ sæculari, ut moriatur; cap. *Si quis, 1, de Homicid.* Fagnan. ibid., num. 3, cum aliis ibi citatis. (64. Clericus homicida ex proposito debet deponi ab altaris ministerio. Abbas Siculus Joann. de Anan. Marian. Socin. quos citat et sequitur Fagnan. in dict. cap. *Si quis*, num. 6. (65. Clericus homicida voluntarius etiam occultus ex concil. Trid. cap. 7, sess. 14, omni ordine, beneficio, et officio ecclesiastico perpetuo carere debet, Fagnan. in cap. *Henricus 2, de clericis pugnantib. in duello*, num. 22. (66. Ipse tamen clericus homicida voluntarius, ejusque socius obtinere, et obtentas restituere potest pensiones absque dispensatione, non obstante d. cap. 7, sess. 14, conc. Trid.; Fagnan. lib. 1 Decretal., in cap. *Ad audientiam*, 31, de Rescriptis, num. 134, ubi refert sic declarasse sacr. congregationem Conc. die 11 Jul. 1577, et iterum de mente sanctissimi, die 8 Augusti, eodem anno 1577.

(67. Homicidæ damnati, sive diffamati, quamvis remissi fuerint, non possunt habere officia, dignitates, nec testimonium ferre. Pius II, Constit. 2, incip. *Ad retinendas*.

(68. Homicidæ non sunt remittendi in loca, ubi degunt hæredes occisi, nisi habita pace. Pius IV, constitut. 52, incip. *Etsi cuncta*.

(69. Homicidium commissum a laico, qui postea effectus est clericus, non punitur quoad personam nisi a iudice ecclesiastico; sac. congr. Immunit. sub die 7 Decemb. 1632.

(70. Sic clericus reassumens habitum post commissum homicidium gaudet privilegio fori quoad personam tantum; ead. sac. congregat. Immunit. in Gravinen. 7 Julii 1669. (71. Homicidium committi mandans in personam unius, si committatur in personam alterius, non incurrit irregularitatem quæ contrahitur ex homicidio voluntario: sac. con. Concil. referentib. Nicol. Garzia, Armendar Campan. Riccio, apud Barbosa in

dentia tamen christiana, sine qua non est vera pietas ad omnia utilis, et promissionem habens vitæ quæ nunc est, et futuræ, studia, labores, jejunia, vigiliæ, cæterasque corporis mortificationes moderari debet, ut castigetur corpus, dometur caro, non destruat; ut ad serviendum Deo promptior sit homo, et alacrior, non ut impotens ad officia sui status obeunda reddatur; ut animus a vitiis purgatus et pravæ cupiditatis vinculis expeditus et liber ad Deum erigatur, non ut fatiscens et oppressi corporis pondere prægravetur ac deprimatur. (Ed. BAR.)

Summ. apostolic. decis. verb. *Homicidia, Homicidium*, n. 4. (72. Homicidium vere casuale, cum nulla penitus admissa fuerit culpa, et in quo non dabatur opera rei illicitæ, non facit quem irregularem; sac. congreg. Concil. test. Armendar. et Barbosa loc. cit., num. 5. (73. Homicidium committens veneno non gaudet immunitate ecclesiastica; sac. cong. Concil. sub die 3 Decemb. 1632; apud Barbosa loc. cit., num. 7. (74. Homicidii appellatione non venit mutilatio membri; sac. cong. Concil. apud Nicol. Garziam, Lezanam et Barbosam loc. cit., num. 6.

(75. Lictores, vel satellites nequeunt licite occidere malefactorem, quem jussi sunt comprehendere, nisi conjunctim concurrant sex circumstantiæ sequentes. I. Debent satellites, seu lictores habere certum et speciale mandatum a magistratu de capiendò illo. II. Capiendus debet armata manu resistere. III. Debent ab ipso, si evadat, graviora mala timeri. IV. Capiendus debet de crimine sufficienter esse diffamatus. V. Crimen debet esse atrox et capitale. VI. Capiendus non debet posse ullo modo alio capi. Si autem una ex dictis circumstantiis desit, non possunt satellites licite occidere reum volentem se ex eorum manibus eripere. Sic Jul., Clar., Farinac., Fachin. apud Dian., part. viii, tract. 7, resolut. 44, et alii.

(76. Alia quoad homicidas et homicidia. Vid. verb. *Bellum, Fratricida, Immunitas Ecclesiastica, Maritus, Parricidium, Mater, Matricida, Uxor, Uxorcidium*.

(77. Homicida quando incurrat, vel non irregularitatem? vid. verb. *Irregularitas*.

(78. Homicida quoad restitutionem. Vid. verb. *Restitutio*.

(79. Homicidium proditorium ad hoc ut probetur tale, requiritur amicitia præcedens; sac. congr. Immunit. in Beneventana 18 Aug. 1637, lib. 11 Decret. Paul., p. 39.

(80. Non constat de qualitate proditoria, per hoc quod occisus et occisor dormierint, et userint simul uno aut altero die ante homicidium, cum, ut fatetur reus, secutum sit ex inopinata rixa; et ideo extractus est restituendus; ead. sac. congr. Immunit. in Oritana 23 Junii 1695, lib. 1 Decret. Vallem., pag. 57.

(81. Quando constat de qualitate proditoris in Homicidio, extractus gaudet, et est restituendus. Ead. sac. congreg. die 30 Sept. 1634, l. script. vel pag. 38.

(82. Committens Homicidium, quod non sufficienter probatur esse exceptum in bulla, gaudet immunitate. Ead. sac. congreg. Immunit. in Amaltaphina 28 Septembr. 1660, lib. Decret. Rocci, pag. 285, in Neapolitana 18 Novembr. 1687, lib. Decret. Mart., pag. 186.

(83. Idem dicit de Homicidio insidioso commissum in palatio episcopi; ead. sac. cong. in Neapolitana 7 Sept. 1688, d. l., pag. 334.

(84. Indiciatus graviter, sed judicialiter negativus de Homicidio proditorio, gaudet immunitate ecclesiastica, sed cum sanctissimo agitur pro pœna extraordinaria, quæ

non excedat trimes ad quinquennium; et sanctissimus votum exsequi mandavit; ead. sac. cong. Immunit. in Firmana 11 Januar. 1695, l. decr. Vallem., p. 166.

(85. Reum Homicidii proditorii et nefandæ libidinis curiæ sæculari puniendum concedit sac. congreg., hac tamen conditione, ut si coram iudicibus indicia per torturam purgaverit, Ecclesiæ restituatur; ead. sac. cong. Immunit. in Neapolitana 14 Novembr. 1630, lib. 11 Decret. Paul., pag. 62.

(86. Clericus extractus reus Homicidii proditorii in personam sacerdotis, probati quidem a testibus, sed quoad qualitatem proditoris non confessi a reo allegante causas inimicitiae, condemnatur annuente sanctissimo in pœnam extraordinariam, quæ non excedat decennium, ad trimes; ead. sac. cong. Immunit. in Policastr. 13 Maii 1692, lib. Decret. Grimaldi, pag. 131.

(87. Aliquando Homicida extractus, quem sac. cong. declaravit gaudere immunitate, annuente sanctissimo attentis gravibus circumstantiis, consignatur curiæ legationis pro pœna extraordinaria ad trimes, quæ non excedat quinquennium; ead. sac. cong. Immunit. in Bonon. 25 Martii 1658, l. Decret. Rocci, pag. 76.

(88. Homicidium commissum in loco immuni in personam clerici quindecim annorum inservientis confugito inimico occisorum ex motu iracundiæ, non invento confugito non est casus exceptus in bulla; attamen ex gratia occisores conceduntur curiæ laicæ citra pœnam sanguinis; ead. sac. cong. in Neritonen. 4 Decemb. 1629, lib. 11 Decret. Paul., p. 18.

(89. Idem dic. de Homicidio clerici patrato ab homine commorante in domo ejusdem clerici, inter quos præcesserant altercationes, ead. sac. cong. Immunit. in Anagnina 22 Jan. 1704, leg. 3, Decret. Vallem., pag. 550.

(90. Præcipitur vicario generali ut conficiat processum super qualitate Homicidii prætensi proditorii cujusdam regularis laici, et transmittat, et interim caute custodiat in carceribus episcopalibus; ead. sac. cong. Immunit. in Cassanen. 29 Octob. 1672, l. 1 Decr. Alt., pag. 745.

(91. Contra clericum, qui post proditorium sacerdotis Homicidium confugit ad conventum religiosorum, injungitur episcopo, ut procedat ad formam bullæ Greg. XIV; ead. sac. cong. Immunit. in Oppidana 4 Novembris 1639, lib. 1 Decret. Vallem., pag. 84.

(92. Sanctissimus tribuit legato Bononien. facultatem procedendi contra clericum ob Homicidium patratum cum assistentia personæ pertinentis ad eundem clericum; ead. sac. cong. Immunit. in Bonon. 26 Novemb. 1695, d. lib. p. 230.

(93. Injungitur vicario apostolico, ut incumbat carcerationi complicitis Homicidii in ecclesia patrati; ead. sac. cong. Immunit. in Sorana 5 Maii 1699, lib. 11 Decret. Vallem., pag. 219.

(94. Hodie supradicta decreta ac alia intelligenda sunt juxta novissimam constit. Benedicti XIII, incip. *Ex quo*, allata sub

verb. *Immun.*, art. 2, n. 90, et juxta novissimam constit. Bened. XIV, incip. *Officii nostri*, allatam eod. verb. *Immunitas*, art. 2, n. 157.

(95. Homicidæ quantumlibet privilegiati (salva exemptione patentatorum S. Officii, et curiarum episcopaliū) non gaudent privilegio *Fori* in statu ecclesiastico, et in aliis ad quos extensæ fuerunt constitutiones hæc de re editæ. Benedictus XIV, tom. I Constit. 88, incip. *Alias*, § 1. (96. Homicidæ si tonsurati sint, non beneficiati, licet servantes præscripta concilii Tridentini, privantur privilegio *Fori* post duo homicidia; idem ibid. § 2. (97. Si sint clerici in minoribus non beneficiati, nec servantes præscripta concilii, non gaudent privilegio *Fori* in hisce causis atque etiam expleta delicti pœna, eodem privilegio privati censeantur; idem ibid. § 3. (98. Homicidium deliberatum patentes laici non gaudent immunitate ecclesiastica in statu Ecclesiæ, aliisque ut supra; idem ibid. § 3. (99. Item ecclesiastici cujuscunque ordinis; idem ibid. Item mandantes, adjuvantes, consulentes, instigantes aut aliam operam occisori præbentes, tam laici quam ecclesiastici; idem ibidem § 4. Item inquisiti, banniti et damnati de homicidio in contumaciam; idem ibid.

(100. Cum homicidis, et bannitis etiam in casu homicidii voluntarii major pœnitentiaris potest dispensare, ut religionem approbatam etiam tanquam clerici ingredi possint, additis tamen quibusdam clausulis, de quibus Pontifex in sua bulla *Pastor Bonus*, tom. I Bull., num. 95, § 17.

Alia ad rem vide verb. *Propositiones damnatæ*.

ADDITIONES EX ALIENA MANU.

101. Variat tum pœna Homicidii, tum pœnitentia a jure ecclesiastico irrogata, pro varietate circumstantiarum ejusdem Homicidii. Qui furem vel latronem interficit, distinguitur, utrum comprehensum sine occisione potuerit, quo casu furem occidendo graviore pœnitentiæ subditur, an vero sine odii meditatione se, suaque liberando eam interfecerit? qui merito ab omni pœnitentia fere immunis est; c. 3 de *Homicid.* Etiam in foro criminali pœna extraordinaria leviori afficitur.

(102. Pariter secundum jus divinum, Ecclesiasticum et sæculare, fur nocturnus impune occidi valet, diurnus autem non aliter, quam si telo se defenderit; c. 3 diet. tit. de *Homicid.*, l. 34, § 2, ff. de *Furt.* l. 9, ad l. Cornel. de *Sicar.*

(103. Ex hoc principio de fure diurno licite non occidendo formavit Pontifex decisionem in cap. 18 de *Homicid.* Quidam presbyter grave vulnus inflixerat furi deprædanti Eucharistiam cum ornamentis altarium, et libris ecclesiasticis, quem acclamatione facta parochiani occiderunt. Fuit quæsitum, an hac percussione irregularis factus esset necne? Distinxit Pontifex, utrum constet vulnus influctum a presbytero non fuisse lethale, ut ex eo haud perisset; si secuta haud fuissent aliorum vulnera. Quo casu a sacerdotali

officio non removetur. An vero vulnus lethale repertum fuerit: tunc enim pro homicida et irregulari habendus. Qua censura etiam notandus, si discerni nequeat ex cujus ictu percussus perierit.

(104. De occiso in concurso, tum etiam in conspiratione, vide quæ habet Alexander III in c. diet. tit. de *Homicid.*

NOTA ROMANI THEOLOGI.

(105. Ad moderamen illud inculpatae tutelæ, quod culpa vacet, non sufficiunt conditiones ab auctore positæ. Quarta addenda est, quam ex Antoine desumo Tract. de *Justitia et Jure*, p. 3, c. 2, quæst. 6. Requiritur ut nihil ex odio, neque ex animo vindictæ fiat, et ut non intendatur per se mors invasoris, sed sola vitæ propriæ conservatio per justam sui defensionem. Quia occisio hominis privata auctoritate facta, non est finis licitus nec medium per se necessarium ad sui defensionem; sed est tantum aliquid consequens per accidens ex necessitate finis, qui est vitæ conservatio. Vid. S. Thom. 2, 2, quæst. 64, art. 7. Cæterum in praxi percussio, et occisio injusti vitæ aggressoris raro vacat culpa, quia fere nunquam servantur conditiones ad licitam defensionem requisitæ. Et ideo aliqui Patres occisionem sine publica auctoritate factam indefinite damnant: scilicet ob periculum vindictæ et excessus in modo defensionis, vel ob intentionem directam occidendi. Hæc præluente doctrina, invenies, lector, quid corrigas n. 40, 44 et 47.

(106. Circa hominis occisionem, Auctor fatetur natura ac divina lege positiva prohibitam esse, quam ob rem negare non potest, vetitam esse homini vel alterius hominis occisionem; cum id Dei præcepto opponatur. Deinde in defensione, quam velle unice debet, qui pro sui conservatione pugnet, ut licita sit; non solum odium, atque vindictæ desiderium abesse oportet, sed servari quoque debet præceptum charitatis, quo jubemur ita erga alios homines nos gerere, ut parati simus pro fratribus animam ponere, Joan. Epistol. 1, cap. 3. Hæc sane comperta Christianis omnibus esse debent, et in dubium salva Religione revocari non possunt. Atque hinc habes, quam æqua sit damnatio propositionum 31, 32 et 33, facta ab Innocentio XI, in quibus licita asseritur hominis occisio pro unius aurei conservatione, pro defensione juris quod habemus ad rem aliquam possidendam, vel pro tollendo homine injuste impediendo possessionem rei, quæ nobis debeatur. Quis enim non videt, hujusmodi occisionem pugnare cum præcepto Dei, quo jubemur homines sicut nosmetipsos diligere cum charitate, qua Christus Dominus paratos nos esse voluit ad ponendam animam pro fratribus nostris, atque etiam cum justitia, quæ vetat, pro re, quæ nostra est, conservanda, vitam tollere, quæ Dei est, qui ipsam dedit, et conservat, et quia inter vitam, et rem nulla proportio est, cum vita longe melior atque excellentior sit omni pecunia, atque re pecunia comparanda. Accedit etiam, vix, et ne vix quidem sperari

posse, ut homo defensionem rei suæ eo furore suscipiat, ut usque ad occisionem progrediatur, quin odium, iram, et vindictæ desiderium habeat. Hæc omnia consideranda sunt dum de Homicidio licito, vel illicito disputatur. Si vero ita spectatur, vix casus inveniri poterit, in quo licitum reputetur, sive a lethali culpa immune. Videant ergo probabilistæ nostri casus metaphysicos fingentes, ut quidpiam in favorem homicidii afferre possint, videant, quam latam perditioni viam aperiant, docendo posse homines pro rei defensione, pro tuendo honore, etc., hominem occidere! Sed

Veniam ad rem: ait Auctor licere occidere aggressorem pro re tuenda magni momenti. Itane licitum est pro re tuenda magni momenti perdere animam Christi sanguine redemptam? Nam cum aggressor ille in peccato mortali actuali sit, occidendo illum illius animam perdit. Deinde estne proportio rem inter et vitam? Nulla sane; ergo sicut non licet pro unius aurei defensione aggressorem occidere, ita non licet pro re magni momenti; cum nulla res sit, quæ tanti valeat, quantum vita hominis. Hinc plures gravissimi auctores negant licere unquam latrones occidere pro servandis, aut recuperandis bonis temporalibus; ita Joannes Bajardus Lovaniensis, qui quodlibet. 7, testatur an. 1510, hanc opinionem fuisse communem inter theologos, et canonistas; ita Fagnanus ad cap. *Interfecisti, de Homic.* ubi ait: «Secundum canones in foro saltem pœnitentia, et quoad Deum absolute credimus, non posse laicum sine peccato occidere spoliatorem.» Ita Henricus a S. Ignatio, qui plures antiquos theologos pro hac opinione laudat; ita denique Pontas, Concina et alii ab istis citati.

Aiunt bona temporalia media esse ad vitam alendam, ideoque ut vitam, ita et bona hæc defensione occisiva tueri possumus. At si bona ita accessoria sint pro vitæ conservatione, ut nihil omnino supersit ad vitam sustentandam, tum defensio non pro solis bonis, sed pro vita etiam suscipitur; et licita esse poterit si solam defensionem intendat. Ubi vero bona pro vita sustentanda supersint, quis dicat licite posse hominem occidere sive vita privare alium hominem, pro re conservanda, sine qua propriam vitam conservare valeat? Nam nulla proportio est inter bona illa, quæ humana industria acquiri iterum possunt, et vitam, quam solus Deus dedit atque conservat.

Addunt *Exodi* XXI probari occisionem furis; sicut probatur in jure canonico cap. *Interfecisti*: ubi immunis declaratur a culpa, «qui sine odii meditatione, se et sua liberando, diaboli membra interfecerit.» Sed præsto responsio est. Nam Scriptura loquitur de fure nocturno, in quo non solum auferendi bona, sed etiam occidendi voluntas præsumitur. Idque ex immediato contextu colligitur: «Quod si orto sole hoc fecerit, homicidium perpetravit, et ipse morietur.» Homicidii igitur reus est qui furem diurnum occidit, penaque mortis plectendus. At

ejusdem valoris sunt bona, sive diu, sive noctu auferantur. Non ergo ob solam bonorum ablationem permissa est nocturni furis occisio (alioquin etiam fur diurnus permitteretur occidi), sed ob præsumptionem voluntatis in ipso conjungendi furtum cum homicidio; P. Calmet in commentariis ad citatum textum hæc animadvertit: «Licere nocturnum furem interimere, quod rationaliter vereri possumus, quod nobis vitam velit eripere. Hæc veluti reliquiæ sunt veteris juris omnibus hominibus communis quod licebat ob acceptam injuriam ulcisci, antequam populi jus suum in principum ac ministrorum manu deposuissent. Leges in hoc casu tantummodo in privatorum manu collocant arma, ut queant interficere in persona illorum qui eos noctu aggrediuntur, non modo privatos inimicos, verum etiam publicæ quietis hostes; atque in hoc sensu afferri potest, eos nequaquam occidere privata auctoritate, sed legitima magistratum legumque auctoritate, quæ depositariæ sunt juris, quod habet Deus super hominum vitam. Hæc homicidiorum genera Ecclesia patitur, nec desunt scholastici, atque interpretes, qui doceant, salva conscientia, furem interimere posse, vel alium quempiam, qui nos aggreditur vitam abrepturus, cum jacturam illius aliter nequeamus effugere. Sed Augustinus optime ait lib. 1 de *Lib. arb.*, cap. 5: «Legem quidem non reprehendo, quæ tales permittit interfici; sed quomodo ipsos qui interficiunt defendam, non invenio.» Re quidem vera quinam justificari potest hominem interficiens, ut servet ea, quæ religio nos aspernari vult? Evangelium patientiam prædicat, et Patres docuere semper, non licere quemquam interficere. Homicidium voluntarium generatim damnat, et sine ulla restrictione. » Haecenus P. Calmet. Judicium meum in animadversione sub finem diss. adjicienda exponam. Ad textum allatum ex Cicerone respondent, Romanos tulisse leges, quæ privatis permittebant occisionem furum, qui simul vitæ insidiabantur. Patet ex l. 9 ad legem Corneliam: «Furem nocturnum si quis occiderit, ita demum impune feret, si parcere ei sine periculo suo non potuerit.» Nihil ergo emolumentum hinc colligere adversarii valent. Imo ipsæ civiles leges improbant occisiones latronum, qui absque vitæ hominum periculo bona temporalia surripiunt. Accedit, supremas potestates legem condere posse, qua subditis licentiam faciant occidendi publicos Reipublicæ perturbatores, et facinorosos homines, qui civili commercio insidiantur. Ad canonum testimonia facilis et obvia responsio est. Siquidem cap. *Interfecisti* sermo est de invasore, non honorum modo, verum etiam vitæ: dicitur enim *te tuaque*. Distinctio, quam huic textui assignant probabilistæ arbitraria est. Quare perdoctus Fagnanus animadvertit, primam particulam illius textus, «Interfici furem, aut latronem» explicari debere per posteriorem, juxta textum in leg. *Quemadmodum*, ita ut sensus sit: Si interfecisti furem, qui te tuaque invaserat, qui tamen comprehendi